

Gilbert Achcar: Efter Gaddafi

[Intervju från New Left Projects webbplats, www.newleftproject.org, 4 september 2011.]

David Wearing: *Efter vad jag förstår är din uppfattning, att man borde gå emot NATO:s försök att kidnappa den libyska revolutionen för sina egna syften, men att man inte skulle ägna sig åt detta motstånd under inledningen av de militära aktionerna, som sannolikt räddade Benghazi från omfattande grymheter från de Gaddafi-trogna trupperna. Men därefter hade det varit bättre att beväpna rebellerna istället för fortsatta NATO-aktioner för att försöka förändra regimen (NATO-aktionerna måste man gå mot på anti-imperialistisk grund). För det första, är detta en riktig beskrivning av din ståndpunkt, och om inte skulle du då vilja klargöra den för oss? För det andra, är det realistiskt att stöda, eller inte gå mot, en begränsad NATO-aktion som skulle ha skyddat Benghazi, men gå mot fortsatt NATO-inblandning, med tanke på den höga sannolikheten att det sistnämnda skulle följa av det förstnämnda? Var det i praktiken inte alltid mycket osannolikt att NATO:s aktioner skulle ha upphört vid Benghazi?*

Gilbert Achcar: Det är två frågor i en, och jag tänker besvara dem en åt gången. Men låt mig börja med en kommentar angående den debatt som min ståndpunkt orsakade inom radikala vänsterkretsar i Europa och Amerika. (Jag anger uttryckligen detta område eftersom inget ens avlägset liknande ägde rum i den arabtalande världen som jag tillhör, trots att min ståndpunkt fick lika mycket uppmärksamhet på arabiska som på de europeiska språken, om inte mer.)

Som många eftertänksamma personer inom den radikala vänstern betonade var och är frågan om Libyen komplicerad, och den ställer anti-imperialister inför en aldrig tidigare skådad situation, eftersom NATO påstår sig ingripa för att hjälpa ett verkligt folkligt demokratiskt uppror. För de personer vars anti-imperialism åtföljs av en förtjusning över diktatorer var frågan avgjord redan från början: Gaddafi är en ”stor revolutionär ledare” och de libyska rebellerna är bara motsvarigheten till *contras* i Nicaragua. Under sådana villkor är det väldigt svårt att föra en givande diskussion. Men från den antistalinistiska vänstern skulle man ha förväntat sig – eller önskat – en diskussion som var avancerad nog att motsvara frågans komplicerade natur. Med sällsynta undantag var detta tyvärr långt ifrån fallet.

Förvisso var den ståndpunkt jag uttryckte ovanligt komplicerad, och den återspeglade hur invecklad situationen är. Men det räcker inte som förklaring och än mindre försvar för det faktum att mina kritiker i det stora hela inte lyckades återge min ståndpunkt riktigt, vare sig det var en medveten förvrängning – för de som förväxlar karikatyrer med argument – eller resultatet av en misstolkning under inflytande av det förra. Jag har således personligen fått erfara det som Francis Bacon menade med sitt berömda ordspråk: ”Vräk ur dig förtal oförskräckt, det är alltid något som fastnar.” Trots att jag aldrig någonsin ”stodde” NATO:s intervention, förvrängde flera belackare omedelbart min ståndpunkt till att ”stöda NATO:s flygförbudszon”, som naturligtvis översattes till ”stöd för NATO:s intervention”, nej för de mest uppjagade ”stöd till imperialismen”, utan att en enda gång åstadkomma ett relevant citat. Och trots mina ständiga motargument mot denna karikatyr i senare uttalanden i frågan, där min senaste intervju med *New Left Project*¹ bara är det senaste, fortsätter en del personer till vänster att ”sammanfatta” min uppfattning som ”stöd till NATO:s intervention”.

Nå, mina personliga erfarenheter är inte så viktiga. Sådana angrepp gör inte intryck på mig, för i så fall skulle jag aldrig ha uttryckt min ståndpunkt offentligt. Under mer än 40 års politiskt kamp inom vänstern har jag vid flera tillfällen drabbats av förtal, men jag har aldrig blivit avskräckt. Om man inte vågar försvara det man tycker är rätt så är det bäst att hoppa av den revolutionära politiken. Det jag fick stå ut med är småpotatis jämfört med vad anti-stalinister tvingades utstå under stalinismens

1 Se *Folkligt uppror och imperialismens planer* på marxistarkiv.se – öa.

glansdagar. Men jag vill påpeka att jag naturligtvis först och främst försvarade den ståndpunkt jag uttryckte därför att jag ansåg den vara riktig, och den senare utvecklingen bara stärkte min uppfattning. Men jag försvarade den också för att främja den politiska debatten inom den radikala vänstern utöver reflexmässiga reaktioner i svart och vitt. Precis som alla som varit indragna i den radikala vänstern under liknande förhållanden som mina, anser jag det som vanligt vara min plikt att bidra till att vänstern utvecklar effektivast möjliga ståndpunkt i kampen mot imperialism och kapitalism.

Tyvärr kan en del personer inom den radikala vänstern inte föra en kamratlig diskussion utan skällsord. De vidmakthåller en avskyvärd tradition som har sina rötter i en debattstil som Leninkulten hjälpte till att sprida och stalinismen drev till ytterligheter. Tack och lov bekräftade diskussionen om Libyen också att det finns viktiga delar inom den radikala vänstern, både hela strömningar och individer, som inte bara är verkligt radikala demokrater utan också delar min syn på vänstern: en vänster för vilken den högsta normen är att befria mänskligheten från förtryck, och där resten, inklusive anti-imperialism, antikapitalism och socialism bara härleds ur denna ursprungliga princip. Jag ber om ursäkt för denna inledning, och skulle nu vilja besvara dina två frågor.

För det första är den sammanfattning du gjorde av min ståndpunkt – ”att man borde gå emot NATO:s försök att kidnappa den libyska revolutionen för sina egna syften, men att man inte skulle ägna sig åt detta motstånd under inledningen av de militära aktionerna” – faktiskt felaktig. För mig är det utan tvekan så att man ända från början borde gå mot ”NATO:s försök att kidnappa den libyska revolutionen för sina egna syften”. Det jag sa var helt enkelt – om jag får använda det ordet för att beskriva en ståndpunkt som verkar vara svår att förstå – att medan det inte skulle finnas några som helst illusioner om NATO:s verkliga syften, så borde man inte ha gått emot de inledande militära aktionerna i Libyen, det vill säga krossandet av Gaddafis styrkor som hade samlats i utkanten till Benghazi och krossandet av hans flygvapen och viktigaste raketbaser, utan bara vaksamt ha övervakat dem för att fördöma alla NATO-aktioner som gick utöver dessa mål.

Låt mig så klargöra frågan om ”icke motstånd”. Det förbryllar mig att så många människor har så svårt att skilja mellan ”stöd” och ”icke motstånd”, trots att de förmodligen inser skillnaden mellan ”rösta för” och ”lägga ner rösten”. För största möjliga klarhet ska jag så pedagogiskt som möjligt översätta det till skillnader i organiserade aktioner. Ett stöd till NATO:s inledande upprätthållande av flygförbudszonen innebär att man demonstrerar för det. Att göra motstånd mot det innebär att man demonstrerar mot det. Att inte göra motstånd mot det under de inledande skedena innebär att man under de första dagarna avstår från att demonstrera mot det eller kräva att det upphör, samtidigt som man genom att varna för en fortsättning av det förbereder nästa skede när det blir möjligt att gå mot det, det vill säga demonstrera mot det.

Den logiska grunden här är, att om man ända från dag ett går mot flygförbudszonen så avvisar man den begäran som rebellerna själva gjorde, och därmed uppträder som om man betraktar Benghazi-bornas öde som helt oväsentligt jämfört med ens heliga anti-imperialism. Det man istället skulle ha gjort, och som de främsta arabiska anti-imperialistiska krafterna mer eller mindre gjorde, skulle ha varit att säga till de libyska rebellerna: ”Vi beklagar djupt att ni blev tvungna att be om hjälp från FN, det vill säga från väst, men vi inser att ni på grund av Gaddafi-regimens dödliga brutalitet inte hade något alternativ till denna sista utväg, och hela ansvaret för det ligger hos regimen. Vi varnar ändå mot alla illusioner om NATO:s avsikt att kidnappa er revolution. Så fort hotet mot Benghazi är undanröjt och Gaddafis flygvapen är förslamat kommer vi att organisera kampanjer för att NATO ska upphöra med sin direkta inblandning och istället ge er de vapen ni behöver, för vi anser att ni borde befria ert land bara med hjälp av er egen kamp.”

Som jag sa i min allra första intervju om säkerhetsrådets debatt om resolutionen som godkände flygförbudszonen: ”Man kan förstå de som lade ner rösten. En del av de fem stater som lade ner rösten vid omröstningen i FN:s säkerhetsråd ville uttrycka sitt motstånd och/eller sin sorg över bristen på tillräcklig tillsyn men utan att ta ansvar för en hotande massaker.” Kina hade i själva

verket mycket mer intressen i Libyen än vad de hade i Serbien, och ändå hotade de tillsammans med Ryssland att lägga in sitt veto mot kriget i Kosovo 1999, som NATO genomförde mot internationell lag. Dessa två stater hotade återigen att lägga in sitt veto mot invasionen av Irak 2003 (ett land där de verkligen hade betydande egenintressen), och tvingade USA och Storbritannien att ännu mer öppet bryta mot internationell lag. Så varför lade de inte veto mot resolutionen om flygförbudszon i Libyen? För mig verkar det uppenbart att det var därför att de inte ville ta ett internationellt ansvar för något som mycket troligt skulle bli en omfattande massaker utförd av en heltokig despot. De lade därför ner sina röster men upphörde aldrig att fördöma NATO:s fälttåg för att det bröt mot samma resolution som de hade avstått från att lägga in veto mot.

Nå, när det inledande skedet väl var över, det vill säga när hotet mot Benghazi hade undanröjts och Gaddafis flygvapen hade tillintetgjorts, blev det både möjligt och nödvändigt att gå mot fortsatta bombningar, som uppenbarligen gick utöver det inledande officiella uppdraget att skydda – under förutsättning att man knöt det till kravet att beväpna rebellerna. Om vänstern hade agerat på detta sätt, tror jag att den hade påverkat den allmänna opinionen avsevärt mer effektivt än vad den faktiskt har gjort med de senaste decenniernas svagaste och mest impopulära antikrigskampanj.

För det andra frågar du om det var ”realistiskt att stöda, eller inte gå mot, en begränsad NATO-aktion som skulle ha skyddat Benghazi, men gå mot fortsatt NATO-inblandning, med tanke på den höga sannolikheten att det sistnämnda skulle följa av det förstnämnda”. Även här är svaret enkelt och inbegriper ännu en gång samma skillnad som det verkar vara så svårt att förstå.

Det var helt omöjligt att ”stöda” en begränsad NATO-aktion med illusionen att den skulle förbli begränsad. Det hade varit ytterst naivt att handla på grundval av ett sådant antagande. Det kanske hade varit mindre orimligt att stöda en FN-aktion utan inblandning av NATO, men det hade varit en rent teoretisk ståndpunkt. För mig – och de flesta människor som känner till deras verkliga avsikter – var det uppenbart att när NATO-länderna väl var inblandade så skulle de inte begränsa sina aktioner till att ”skydda civila”, i synnerhet med tanke på att FN-resolutionen hade skrivits på ett sådant sätt att det gav dem maximalt spelrum. Men av de skäl som jag upprepade gånger har förklarat var det inte bara realistiskt utan också nödvändigt att vänta med vårt motstånd mot NATO-ländernas intervention tills de hade uppnått sitt inledande objektiva positiva resultat, det vill säga ett resultat som objektivet var i Benghaziernas och hela det libyska upprorets intresse. Detta resultat var givetvis att rädda Benghazi och göra det möjligt för dem att behålla sin roll som den libyska demokratiska revolutionens centrum och på så sätt rädda den sistnämnda från att kuvas.

Antikrigsrörelsens nuvarande svaghet gör att detta bara är en fråga om politisk pedagogik och effektivitet för att bemöta imperialismen. Antikrigsrörelsen kan faktiskt bara frodas om den agerar utifrån en moraliskt klart överlägsen inställning, såsom var fallet under Vietnamkriget. Men tänk bara för ett ögonblick om antikrigsrörelsen hade varit inflytelserik nog att stoppa NATO-ländernas intervention. Varför skulle vi ha hindrat Benghazi från att räddas och på så sätt låtit den libyska revolutionen krossas, istället för att låta den räddas och först därefter stoppa interventionen? Det är fullständigt obegripligt.

DW: *Beträffande dina förväntningar vad som skulle ha hänt om Gaddafis trupper hade återtagit Benghazi har författaren Richard Seymour hävdad, och åberopat siffror från Human Rights Watch, att det inte ägde rum en så omfattande massaker som du talat om när regimens trupper hade möjlighet att genomföra det i Misrata, och att vi inte med säkerhet kan säga att det skulle ha ägt rum någon i Benghazi. Hur besvarar du det argumentet?*

GA: Det synes mig vara ett mycket svagt och felaktigt resonemang. Innan vi diskuterar den grundläggande metoden bakom det krävs en kort kommentar om hur fakta läggs fram. Den första fråga som slår en seriös forskare som läser detta resonemang är varför det hänvisar till en obetydlig nyhetsartikel om HRW:s rapport istället för till *originalet*, som är lätt att hitta? Jag uppmanar er att läsa den i sin helhet – den är inte lång – så kommer ni att förstå: den krossar fullständigt – både på

kvantitativ och kvalitativ nivå – den godhjärtade bild som författaren du nämnde försökte ge av hur regimen trupper uppträdde i Misrata.

Låt mig nu diskutera logiken bakom resonemanget. Om man inte har varit med om ett inbördeskrig och har en klar uppfattning om vad det innebär att befinna sig i en belägrad stad bör man vara mer ödmjuk och försiktig att diskutera dessa frågor (i synnerhet när man redan har visat sig ha så fel i sin bedömning av situationen i Libyen). För det första var det så att Gaddafis trupper helt enkelt aldrig ”återtog” Misrata: rebellerna kontrollerade hela tiden större delen av staden. Vid höjdpunkten för sin offensiv mot Misrata lyckades regimen styrkor aldrig få kontrollen över mer än omkring 40% av staden, för att inte tala om det faktum att de hela tiden var indragna i hårda och intensiva strider.

Var och en som har genomlevt ett inbördeskrig, som det i mitt hemland Libanon, kan berätta att civilbefolkningen flyttar sig en hel del under krigen: de flyr från hotade till säkrare områden, eller rättare sagt flyr de från områden som de tror är farliga till områden som de tror vara säkra, och som kan vara åt rakt motsatta håll när det rör sig om civila som tillhör stridande etniska eller politiska grupper. I situationer som den i Misrata där man hade mycket närstrider – hus till hus och gata till gata (för att citera Gaddafis ökända fruktansvärda tal) – så töms frontlinjen på civila när den flyttar sig. Byggnaderna vid frontlinjen i Beirut och dess förstäder var alltid tomma på civila som hade flytt till säkrare områden. Dessutom utförs massaker på civila vanligtvis kallblodigt när förövarna kontrollerar situationen och kan tillåta sig att ge sig efter civila, leta igenom hemmen och döda alla som de misstänker tillhör fiendeläget. De utförs sällan under eldgivning och mitt under intensiva strider.

Det är självklart att de civila i Misrata som hade deltagit i upproret inte stannade kvar i de områden som togs över av den fruktade Khamisbrigaden (Khamis var Gaddafis son), utan flydde till rebellkontrollerade områden, i synnerhet som dessa omfattade hamnen varifrån de kunde ha evakuerats om Gaddafis trupper hade lyckats driva sin attack att återta staden längre. Dessutom var det just rädslan för att regimen trupper skulle utföra en massaker om de lyckades ta över hela staden som fick upproret där att så orubbligt stå emot trupper med överlägsen eldkraft som redan från början överöste civila områden med klusterbomber och Gradraketer. Ett reportage i *The Guardian* den 24 mars skildrade rebellernas övertygelse att de civila förlusterna under deras motstånd var ”ett nödvändigt pris för att förhindra ännu större förluster av liv om Gaddafis styrkor hade fortsatt sin framstöt mot Misrata och hade utkrävt hämnd mot invånarna för deras stöd till upproret.”

Sist men inte minst angående resonemangets grundläggande metod: när man bedömer vad Gaddafis styrkor lyckades göra är det inte vettigt att skilja ut NATO:s aktioner ur bilden – eller ännu värre vad Gaddafi-trupperna kunde ha gjort om NATO inte hade ingripit. Ingen kan förneka att NATO:s intervention även efter sina allra första stadier (och därmed när jag själv argumenterade mot att den skulle fortsätta) verkligen klarade av att skydda civilbefolkningen – dess påstådda uppdrag – speciellt i rebellkontrollerade områden. Den inte bara genomförde aktioner som gick utöver detta påstådda uppdrag. NATO:s flyg- och eldkraftsunderstöd gav också de revolterande områden i Misrata tillräckligt skydd för att kunna stå emot och sedan inleda en motoffensiv som till slut blev segerrik.

Jag vill gå ännu längre än så. Min främsta referenspunkt när det gäller vad som kunde ha hänt i Benghazi är vad Assad-regimen i Syrien gjorde i staden Hama 1982. Den mördade 25.000 personer (en genomsnittlig uppskattning) i en stad med en tredjedel av Benghazis befolkning. Det tog regimen styrkor en vecka att återerövra staden som var ett fäste för den islamistiska Assad-fientliga oppositionen, varefter de inledde en två veckor lång mordorgie, och sökte igenom staden hus för hus. Titta vad som händer i Syrien idag: ett mycket större och bredare uppror har pågått ända sedan mars. Staden Hama är återigen högborg för upproret och scenen för imponerande demonstrationer mot regimen. I flera dagar var den till och med en fri stad som hade övergivits av regimen och

styrdes av gräsrotskommittéer. Så småningom återvände regimen trupper till Hama.

Ändå bedömer upprorets organisatörer i Syrien att det totala antalet dödade sedan mitten av mars och fram till idag är knappt 2.500 – inte bara i Hama utan i hela Syrien. Det finns två möjliga förklaringar till detta: antingen tror man som Hugo Chávez att Bashar al-Assad är en ”socialist och humanist” eller så inser man att NATO:s intervention under FN:s täckmantel i Libyen verkade klart avskräckande på Assad och fick honom att hålla igen på sin armés eldkraft och sina huliganers och mukhabarats (säkerhetstjänstens) mordorgier. Jag hyser inget som helst tvivel om att västs intervention i Libyen förklarar den syriska regimen hittills relativt – med betoning på relativt – återhållsamma blodtörstighet.

Den utländska interventionen mot Gaddafi-regimen stärkte de syriska demonstranternas moral, och de gick till handling precis när FN diskuterade Libyen, i tron att det under de nya omständigheterna inte skulle bli någon ny massaker som den 1982. Följaktligen stärkte det libyska upprorets seger och befrielse av Tripoli de syriska upprorsmännens moral betydligt, och precis som upprorsmännen i Jemen hyllade de segern i massdemonstrationer. Utöver de överväganden som jag redan har lagt fram var detta ända från början en viktig faktor bakom min uppfattning om Libyen. Om Gaddafi hade fått krossa Benghazi så hade hela drivkraften bakom ”den arabiska våren” som den kallas ha blivit strypt. Segern för det libyska upproret ökade denna drivkraft betydligt, trots att den förvisso grumlas av NATO:s försök att kidnappa den.

DW: *I vår tidigare intervju sa du att ”uppskattningarna av antalet dödade i Libyen under bara den första månaden, innan väst intervenerade, varierar från mer än [2.000] och upp till 10.000”. Seymour har kallat detta otillförlitligt och pekat på en totalsiffra från HRW på 233 för den första veckan, och en senare uppskattning av FN:s generalsekreterare på omkring 1.000. Påverkar det din bedömning av situationen i Libyen vid den tidpunkt då NATO intervenerade?*

GA: Även här är de fakta och siffror som presenteras ytterst bristfälliga. Du citerade mig rätt: jag beskrev ”uppskattningarna av antalet dödade i Libyen under bara den första månaden”, det vill säga mellan den 17 februari och 17 mars, började från mer än 2.000. Hur kan de siffror du nämner användas för att ifrågasätta tillförlitligheten hos den lägsta uppskattning jag anger? Den första siffran är – återigen – en indirekt syftning på HRW:s uppskattning. Människorättsorganisationens första uppskattning är daterad *20 februari*. Den säger att den libyska regimen styrkor *på bara fyra dagar dödade minst 233 personer!* Med denna takt skulle dödssiffran nå 1.750 på en månad, vilket ligger nära siffran 2.000. Men HRW:s uppskattning var mycket lågt räknad, och presenterades också så av organisationen själv. Det är dessutom uppenbart att förtrycket blev ännu mer dödligt när upproret senare utvidgades och intensifierades och när regimen satte in alla sina militära medel mot folket. Vad gäller den siffra som FN:s generalsekreterare angav den 1 mars – ännu en indirekt uppgift – så syftade den på hans uttalande från den *25 februari*, det vill säga *nio dagar* efter att upproret hade inletts, då han sa till säkerhetsrådet att ”beräkningar pekar på att mer än 1.000 personer har blivit dödade”. Med denna takt på dödandet, som i sig själv var baserat på försiktiga beräkningar (”mer än”), skulle dödssiffran på en månad ha varit mer än 3.300, och då befinner vi oss redan 50% över den lägst räknade siffra som jag nämnde och som författaren du citerar ifrågasatte.

I en situation som den som rådde i Libyen är det av uppenbara skäl omöjligt att få exakta döds-siffror. Det var därför jag alltid nämnde ett intervall av uppskattningar, från de lägst räknade som uppgavs av mycket försiktiga källor till den högsta siffra som var i omlopp, 10.000, och som – trots att den troligen var en avsevärd överdrift när den första gången angavs av en medlem från den Internationella domstolen en vecka efter att förtrycket hade inletts – fortfarande åberopades i mitten av mars. Men kom ihåg orsaken till varför jag nämnde ett intervall av beräkningar: det var för att visa att man även lågt räknat hade lika många döda på en månad i Libyen som det var i Syrien, det efter Libyen näst blodigaste förtrycket av alla uppror i regionen, på fem och en halv månad (vid tiden för intervjun). Siffran för Syrien var 2.200 och angavs av den syriska oppositionen vid tidpunkten för

intervjun.

Vad gäller den libyska oppositionen, så förkunnade dess talesman den 20 mars att ”våra döda och martyrer uppgår till mer än 8.000 dödade”. Varför ska man acceptera den syriska oppositionens uppskattningar och avvisa den libyska oppositionens? Det skulle vara att på ett upprörande sätt använda dubbla måttstockar: man godtar bedömningen så länge man sympatiserar med de som ger den och förkastar den plötsligt när den åberopas av källor i väst för att rättfärdiga att dess regeringar ingriper. Men den syriska oppositionens siffra är säkert lågt räknad eftersom den för det mesta återger rapporterade och identifierade döda – ett sätt att räkna döda som bara är möjligt när den dagliga dödssiffran inte är alltför hög för att bedöma. Det var mycket svårare att göra sådana beräkningar i Libyen, och det är därför man måste ange ett intervall istället för en enda uppskattning.

Låt mig nu diskutera något som är mycket viktigare än dessa småaktiga och tarvliga spetsfundigheter om antalet döda. Låt oss begrunda den grundläggande poäng som min kritiker försökte få fram. I min tidigare intervju som han reagerade på tog jag upp detta intervall av uppskattningar för att besvara frågan om ”hur sannolikt det var att det hade blivit en massaker om Benghazi hade fallit”. Min kritiker och andra ifrågasatte detta påstående. De inledde därför en invecklad och ganska makaber diskussion om siffror för att förklara att det ”inte var säkert”, eller att ”det finns anledning att betvivla” att det skulle ha ägt rum en massaker i stor skala i Benghazi om Gaddafis trupper hade lyckats besegra staden.

De gjorde det utifrån en reflexmässig anti-imperialistisk reaktion, och bortsåg då från det avgörande faktum att det inte var NATO-källor som ”uppfann” vissheten om en överhängande massaker, utan det var en stark övertygelse hos befolkningen i det Gaddafi-fientliga upprorrets två belägrade fästen, Benghazi och Misrata. Begäran från det Benghazi-baserade Nationella övergångsrådet (TNC) kom från hjärtat av den mest hotade staden, från människor som hade sett vad regimens trupper hade gjort dittills. Benghazi var vid den tidpunkten faktiskt fylld av flyktingar från andra delar av Libyen som hade drabbats av förtrycket, och som säkert mycket väl insåg vilken karaktär detta förtryck hade.

Utöver sina egna erfarenheter av situationen, som står i motsättning till min kritikers totala brist på erfarenheter, stod de inför ett mycket tydligt hot om en massaker som jag har sammanfattat i en tidigare artikel på Znet, och som jag ska citera ur:

Den 22 februari... höll Muammar al-Gaddafi ett av senare historiska tiders mest fruktansvärda tal, vars ton och språkbruk (i synnerhet beskrivningen av sina motståndare som råttor och insekter) ledde tanken till 1930-talet (endast en delvis och ungefärlig översättning av talet finns tillgänglig på engelska). Den libyske tyrannen frammanade tidigare händelser som han tänkte efterlikna, bland annat massakern på Himmelska fridens torg 1989 och massakern i Fallujah 2004. Han frammanade också Israels angrepp på Gaza 2008-2009, en liknelse som han upprepade den 7 mars i en intervju med en fransk satellitkanal. Och i ytterligare ett tal den 17 mars, samma dag som Säkerhetsrådet antog resolution 1973, jämförde han sitt angrepp mot Benghazi med den spanske diktatorn Francos angrepp på Madrid, och sa att han litade på att det skulle uppstå en ”femte kolonn” bland stadens befolkning för att hjälpa honom att ”befria” staden. Regimens styrkor hade då börjat samlas i utkanten av Benghazi för att inleda sin offensiv mot staden, och den påbörjades den 19 mars.²

Och trots det kan man hitta någon i London som från sitt bekväma skrivbord i själva verket säger till folket i Benghazi: ”Jag är inte säker på att ni kommer att bli massakrerade, grabbar! Jag har anledning att betvivla det. Var modiga och ta risken. Ni har bara era liva att förlora, jag har mitt vad. Jag är villig att ta risken att ni kan bli massakrerade. Den risken är hursomhelst mindre än mitt eget reflexmässiga motstånd mot allt som mitt lands regering gör. Jag är ledsen om ni inte kan förstå

² *Det libyska upproret mellan Gaddafis hammare, NATO:s städ och vänsterns förvirring: resultat och framtidsutsikter*, på marxistarkiv.se, s 1.

det.” Det är den sorts *attityd* som jag beskrev som oanständig. Och var god och lägg märke till att jag aldrig talade om en ”anständig vänster” som min kritiker – som verkar lika slarvig med ord som med siffror – tillskrev mig, och därmed på ett förtalande sätt associerade mig med personer vars åsikter jag avskyr.

Nu räcker det: jag vill inte lägga ner med tid på att gå in i diskussioner om vad som borde ha gjorts under de allra första dagarna av NATO:s intervention i Libyen.

DW: *Vi ser reportage om hårda repressalier mot Gaddafi-vänliga styrkor och rasistiska angrepp mot svarta afrikaner i Libyen. Hur stor är risken att dessa allvarliga övergrepp förvandlas till grymheter i full skala, och hur kan den europeiska vänstern reagera på bästa sätt?*

GA: Libyska rebeller har förvisso begått mycket grymheter och övergrepp mot mänskliga rättigheter. Ända sedan början av upproret har svarta varit särskilt utsatta. Det beror på att en stor del av Gaddafis trupper bestod av legosoldater som hade rekryterats i fattiga afrikanska länder som Tchad, Sudan, Niger och Mali. Detta gamla och välkända faktum förvärrades av tvångsrekryteringen av afrikanska invandrare för att strida med Gaddafis trupper när upproret startade, och där sådana tvångsrekryter ofta på ett grymt sätt grupperades vid frontlinjen. Googla på ”legoknektar Libyen” och begränsa sökningen till den senaste månaden, så kommer du att hitta massor av rapporter om Gaddafis legoknektar, inklusive intervjuer med många av dem från olika länder. Så i viss mening och på ett tragiskt sätt är det faktum att svarta människor görs till måltavla en sorts ”motreaktion” som *The Guardian* nyligen framställde det. Det är naturligtvis inte alls någon ursäkt. Det är viktigt och nödvändigt för vänstern att hårt fördöma dessa handlingar. Men i och med att regeringarna i väst är rädda för de svårigheter som skulle kunna uppstå om den nuvarande skrytsamma attityden blir obehaglig, är de lika ivriga att få stopp på den som vänstern. De flesta om inte alla media i väst har haft reportage om de libyska rebellernas förföljelser av svarta, och det är bra.

Men det vore orättvist att beskylla hela det libyska upproret för dessa handlingar. Redan mycket tidigt under upproret vidtog rebelsidans mer organiserade och disciplinerade trupper motåtgärder. Om de etniska och rasbetingade illdåden och brotten mot mänskliga rättigheter hade varit resultatet av order från rebellernas centrala ledning, eller ens en konsekvens av något hatiskt tal av någon av dess talespersoner, så hade de förtjänat att fördömas och bekämpas för det – det är ingen tvekan om det. Men faktum är att ledningen har gjort upprepade offentliga uttalanden som har fördömt dessa handlingar och krävt att de omedelbart ska upphöra. I sitt första offentliga uttalande efter befrielsen av Tripoli hotade till och med TNC:s ordförande, Mustafa Abdul-Jalil, att avgå om rebellstyrkorna skulle begå olagliga hämndaktioner och utomrättsliga mord. Både Human Rights Watch och Amnesty International hyllade TNC:s inställning samtidigt som de krävde att det skulle vidtas fler åtgärder.

Det vore likaså orättvist att inta en negativ hållning till den libyska revolutionen på grund av ogärningar som har begåtts medan den pågått. Den viktigaste poängen här är något som den franska revolutionens försvarare betonade på sin tid: oavsett vilka illdåd som begicks under revolutionens förlopp så bleknade de jämfört med de illdåd som den gamla regimen under lång tid gjort sig skyldig till. Saker och ting är faktiskt moraliskt tydligare i Libyen: den mängd illdåd som Gaddafi-regimen har begått under decenniernas lopp och under de senaste månaderna, och varav många nu avslöjas för första gången, gör att de illdåd som de libyska rebellerna begått, oavsett vilka, verkar obetydliga. Och 42 års skoningslös och vansinnig diktatur har tyvärr inte fostrat rebellerna i någon humanistisk och internationalistisk anda. Alla revolutioner som utvecklats till inbördeskrig har sett grymheter begås av båda sidor: det finns knappt några undantag till denna dystra regel. Tyvärr är inte fredliga revolutioner lika möjliga under alla regimer.

DW: *Om vi går framåt, vilka metoder kan vi förvänta oss att västmakterna kommer att använda för att utnyttja den nuvarande situationen till sin fördel, och hur ska anti-imperialister svara?*

GA: Det viktigaste i detta avseende är den odrägligt skrytsamma inställningen hos sådana som Sarkozy och Cameron och Obama-administrationen. Sanningen är att ”framgången” för NATO:s fälttåg i Libyen är undantaget som bekräftar regeln. Den utgör definitivt inte regeln, oavsett vilken ”doktrin” de vill bygga på den.

1991 var det verkligen ett folkligt uppror i Irak som hoppades på utländskt militärt skydd: när folket i mars 1991 blev uppmuntrat av sin diktators nederlag i kriget om Kuwait reste det sig i landets norra och södra delar. Det som då hände var att Washington spelade under täcket med Saddam Hussein för att låta honom krossa de två upproren av rädsla för att de skulle kunna leda till ett iranskt maktövertagande. Krigen i Kosovo och Irak 2003 genomfördes i uppenbart brott mot internationell lag. I båda fallen fanns det fredliga alternativ. Dessa två krig och ockupationer ledde till fruktansvärda resultat och dömde länderna i fråga till långvarig instabilitet. Kriget i Afghanistan fördes tillsammans med etiska minoriteter mot talibanernas hegemoni över den största etniska minoriteten. Det ledde bara till att denna hegemoni förstärktes och även där till långvarig instabilitet.

Även om NATO:s intervention i Libyen förvisso bidrog till rebellernas seger, så var den i själva verket utformad på ett sådant sätt att den skulle kidnappa revolutionen, genomdriva NATO:s inflytande och försöka forma Libyens framtida regering, vilket jag förklarade utförligt i artikeln som jag skrev några dagar innan Tripolis befrielse.³ Alla delar i NATO:s ”konspiration” mot den libyska revolutionen som jag beskrev i den artikeln går nu att bekräfta i verkligheten. Det gäller i synnerhet västmakternas påtryckningar på TNC att ta emot delar av Gaddafis regim i den nya statsapparaten och de självgoda uppmaningarna till ”förlåtelse” och ”försoning”. Det finns till och med rykten om kohandel bakom scenen för att få med Gaddafis son Saadi i TNC – ett perspektiv som NATO-länderna säkert är för men som knappast går att genomföra på grund av det fruktansvärda rabalder det skulle orsaka bland rebellerna. Som man kunde förutsäga ger försöken att inlemma personer från den störtade regimen på ledande positioner redan upphov till opposition bland rebellerna, som *The Guardian* nyligen rapporterade om:

Den andra sprickan i [rebell]koalitionen – den första var det fortfarande olösta mordet på dess militärbefälhavare i Benghazi, general Abdul Fattah Younis – uppstod i måndags, då en protest bröt ut på Martyrtorget i Misrata mot rapporter om att NTC skulle utnämna Albarrani Shkal till säkerhetschef i Tripoli. Shkal, en av Gaddafis viktigaste rådgivare som hade blivit angivare åt rebellerna, var operationell chef för den ökända Khamisbrigaden som bombade bostadsområden i Misrata och dödade många under den långa belägringen där. Inom några timmar hade Benghazi ändrat sitt beslut och valt Abdul Hakim Belhaj, en tidigare befälhavare i en jihadistorganisation med historiska band till al-Qaida och talibanerna, till ny chef för Tripolis militära råd.

Som *New York Times* rapporterade ifrågasattes i sin tur den nya chefen för Tripolis militära råd, Belhaj:

Flera liberaler i rebellernas ledande råd klagade privat på att Belhaj hade varit ledare för den upplösta libyska islamistiska kampgruppen, som på 1990-talet hade gjort uppror mot överste Gaddafi. En del sa att de fruktade att det var första steget i ett försök till islamistiskt maktövertagande. De påpekade att Belhaj utsågs till befälhavare av de fem bataljonerna i den så kallade Tripolisbrigaden istället för av någon civil myndighet. Och de klagade på det påtagliga inflytande som Qatar har, som hjälpt till att träna och utrusta Tripolisbrigaden och även finansierar Al Jazeera.

”Den där karln är bara en produkt av Qatar och deras pengar, och de stöder muslimska extremister här”, sa en annan medlem i rådet från den västra regionen. ”De revolutionära kämparna är mycket olyckliga och överraskade. Han är befälhavare för ingenting!”

Men dessa ideologiska överväganden blandades med en lika stor del regional rivalitet om vilka

3 Se *Nato:s ”konspiration” mot den libyska revolutionen* på marxistarkiv.se – öa.

som gjort mest för att befria Tripoli. Belhaj var inte bara islamist, hävdade rådsmedlemmen, han hade också gjort mindre rebellerna från väst under kampen om huvudstaden.

”Folk i väst sa till varandra, va? Den grabben? Det är nonsens! Våra högsta befälhavare då?”, sa rådsmedlemmen.

Händelsevis är den Qatarstödde före detta jihadisten Abdul Hakim Belhaj den person som tagit itu med Saadi Gaddafi, efter att ha haft att göra med en annan av Gaddafis söner, den tidigare västfavoriten Seif al-Islam, som släppte honom ur fängelset för ett år sedan. Allt detta är bara en försmak av de meningsskiljaktigheter som kommer att uppstå i Libyen efter Gaddafi. Det kommer säkerligen inte att bli mindre konfliktfyllt än i Tunisien efter Ben Ali eller Egypten efter Mubarak. Samtidigt kan vi se denna rubrik i *Wall Street Journal*: ”Splittring bland de allierade om den libyska oljan”. Vidare kommenterar är överflödiga.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)